

RİSKLİ PROJE

GÜNEY GAZ KORİDORU KİME FAYDA SAĞLIYOR?

Bir Bankwatch Raporu

RİSKLİ PROJE

—

**GÜNEY GAZ KORİDORU
KİME FAYDA SAĞLIYOR?**

GÜNEY GAZ KORİDORU

YÖNETİCİ ÖZETİ

3,500 kilometrelik bir boru hattı sistemiyle Azerbaycan'dan Avrupa'ya gaz taşıyacak olan Güney Gaz Koridoru, Avrupa Birliği'nin [AB] enerji sektöründeki en yeni gözde projesi. Güney Gaz Koridoru her derde deva bir proje olarak sunuluyor: bu proje, Avrupa'nın Rus doğalgazına bağımlılığını azaltacak, kömürden vazgeçilmesine katkıda bulunacak ve daha yoksul Güneydoğu Avrupa'ya enerji ve iş getirecek. Avrupa kamu bankalarının tarihlerindeki en büyük kredilerin bazılarında faydalanacak.

Boru hattını eleştirenler¹, Avrupa doğalgaz talebi projeksiyonlarına bakıldığında bu boru hattının inşa edilmesini için bir gerekçe olmadığını gördüğünü öne sürüyor. Avrupa'nın enerji ihtiyaçlarının güvenceye almak için otoriter Azerbaycan'a [ve Türkiye'ye] bel bağlamanın Rusya'ya bel bağlamaktan çok farklı olmaması bir yana gibi, daha çok sayıda otokratı da güçlendirmenin bir yolu. Geçmişte, Bakü-Tiflis-Ceyhan gibi, Avrupa'nın desteklediği büyük boru hattı projelerinde insan hakları ihlalleri ve boru hattı güzergahlarının askerileştirilmesiyle karşılaşmıştı, ve bunun bir uyarı teşkil etmesi gerekiyor. Projeyi eleştirenler, enerji güvenliğinin yolunun mega-projelerden değil merkezsizleştirmeden geçtiğini ifade ediyor.

Güney Gaz Koridoru tamamlandığında büyük politik ihtirasları gerçekleştirecek ya da Avrupalılara fayda sağlayacak olsa bile, bu projeyi desteklenip desteklenmemesi yanıtı belirsiz olan büyük bir soru. Ancak, kesin olan bir şey varsa o da bu mega boru hattından şimdiden faydalanmaya başlamış olanların bunu inşa edecek olan şirketler olduğu.

Bu rapor, boru hattının Avrupa bölümünü Yunanistan, İtalya ve Türkiye'de inşa etmek üzere sözleşme imzalanmış şirketleri ele alıyor. Güney Gaz Koridoru'nu savunanlar boru hattı sisteminin inşasında yerel şirket ve

işgücünün kullanıldığının ve ulusal ekonomilere önemli faydalar sağlandığının altını çiziyor. Biz de bu yerel aktörlerin kim olduklarını bakmak istedik.

Araştırmamızın sonuçları çok çarpıcı. Boru hattının bazı bölümlerini inşa edecek olan birçok şirketin, çoğu zaman resmi soruşturma sonucunda kanıtlanmış ve suçlu buldukları, yolsuzluk geçmişleri olduğunu gördük.

Yunanistan'da, bir devlet rekabet kurulu boru hattını inşa etmek üzere anlaşan şirketlerden bazılarını inşaat sektöründe on yıllardır faaliyet gösteren ve iddialara göre sırayla kamu ihalelerini kazanan, muhtemelen ihale bedellerini de şişiren ve maliyetleri kamuya yükleyen bir kartelin üyeleri olmakla suçladı. Bu suçlamalara yanıt olarak Avrupa Komisyonu, kartel faaliyetleri hakkında daha kapsamlı bir soruşturulma yapılarına dek, Yunanistan'a verdiği fonları bu yıl askıya almakla tehdit etti. Proje için anlaşan Yunan şirketlerinden birinin CEO'su hakkında yolsuzluktan Avrupa tutuklama emri bulunuyor ve aynı kişi kısa süre önce vergi kaçakçılığı ve kara para aklamaktan aldığı hapis yatmamak için Yunanistan'a 1.8 milyar Euro ödeme yaptı. Bu kişi, aralarında birçok vergi kaçakçısının da olduğu, İsviçre'de hesapları bulunan 2,000 Yunandan oluşan "Lagarde listesi"nde yer almaya devam ediyor.

İtalyan savcılara göre İtalya'da boru hattı için anlaşan şirketlerden üçünün, ya da geçmişteki alt yüklenicilerinin, geçmişte mafya gruplarıyla bağları olmuş. Bir diğer şirket hem İtalya'da ve hem de İtalya dışındaki mahkemelerce tekrar tekrar yolsuzluktan suçlu bulunmuş ve hakkında birçok ülkede yolsuzluk soruşturması bulunuyor.

Türkiye’de, boru hattının Türkiye kısmından sorumlu başlıca şirket olan kamu kuruluşu Botaş’ın adı yıllar içinde çok büyük yolsuzluk komplolarına karıştı. Boru hattının bir bölümünü inşa edecek bir özel şirketin sahibi ve bir diğer şirketin yönetim kurulu başkanı [kimi zaman Botaş’ın da adının geçtiği skandallarla ilgili olarak] yolsuzluktan hüküm giydi. Hükümlerin çoğu Yargıtay tarafından bozuldu ancak kanıtların bir kısmı devlet arşivlerinde mevcut.

Araştırılan şirketlerin sicilleri AB’nin enerji güvenliği hayalinin ne tür bir gerçekliğine dönüştüğü konusunda oldukça düşündürücü. Bu şirketler, bu denli hassas bir projeyi gerçekleştirebilecek mi? Avrupa Komisyonu, inşaatını yolsuzlukla suçlanmış ve kimi zaman hüküm giymiş, faaliyetleri komisyonun kendisinin bir ülkeyi ödemeleri askıya almakla tehdit etmesine yol açmış şirketlerin yapacağı bu amiral gemisi enerji projesini destekleyerek ne tür riskler alıyor? Eğer geçmişte bu şirketlerden bazıları –tekrar tekrar- mafyaya para ödemiş ya da yetkililere rüşvet vermişse, boru hattını finanse eden kamu bankaları bugüne kadar verdikleri en büyük kredilerinin yanlış kişilerin ceplerini doldurmaması için ne tür mekanizmalar kuracak? Boru hattı kendileri için yapılan Avrupalılar, inşaatın geçmişte kendi ülkelerinde ya da diğer ülkelerde devlet kasalarını boşaltmış şirketler tarafından yapılmasını kabul edebilir mi?

TÜRKİYE VE TANAP

TANAP [Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi], Güney Gaz Koridoru'nun en uzun bölümü. Türkiye-Gürcistan sınırından başlayan boru hattı, Türkiye'nin 20 ilinden geçerek Şah Deniz 2 gaz sahası doğal gazını Avrupa'ya taşıyacak. Boru hattının 2018 yılından itibaren Türkiye'ye yıllık 6 metreküp [bcm], 2020 yılından itibaren ise Avrupa'ya yıllık 10 bcm doğalgaz aktarması planlanıyor. 1,850 kilometrelik boru hattının maliyetinin 10 milyar ABD doları olması bekleniyor.²

TANAP'ın asli yüklenici şirketi kamu kuruluşu Botaş³, boru hattı bölümlerinin inşaatı için dört şirketle anlaştı: Limak, Yüksel, Tekfen ve Fernas.

Limak, boru hattının Eskişehir ve Edirne'nin İpsala ilçesi arasındaki 459 kilometrelik bölümünün inşaat ihalesini kazandı.⁴

Fernas, TANAP'ın Gürcistan sınırındaki Ardahan'dan Erzurum'a kadar olan 375 kilometrelik bölümünü inşa edecek. Yüksel, Erzurum ve Sivas arasındaki 450 kilometrelik bölümü, Tekfen ise Sivas ve Eskişehir arasındaki 500 kilometrelik bölümü inşa edecek.⁵

BOTAŞ

TANAP'ın asli yüklenici şirketi kamu kuruluşu Botaş [Boru Hattı İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi] bir ham petrol, doğal gaz boru hattı ve ticaret şirketi. 1974'te Irak ham petrolünü İskenderun Körfezi'ne taşınmasını gerçekleştirmek üzere kurulan Botaş, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın bir ilgili kuruluşu ve sermayesinin tamamı Hazine Müsteşarlığı'na ait.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın ÷lkedeki tüm enerji yatırımları ÷zerinde etkin kontrol÷ var. 37,1 milyar TL net geliriyle Botaş, Haziran 2016'da Türkiye Fortune 500 şirketleri listesinin ilk sırasında yer aldı⁶. Botaş, TANAP'ın %30 hissesine sahip ve projeyi bu paya göre finanse edecek.⁷

Beyaz Enerji Operasyonu

“Beyaz Enerji Operasyonu” 2001 yılının başında Jandarma Genel Komutanlığı'nın birçok elektrik projesinde yolsuzluk ve rüşvet soruşturması olarak başladı⁸. Beyaz Enerji Operasyonu'nu yürüten ve “Kirli Eller İttifakı” kitabının yazarı Aziz Ergen'e⁹ göre, Jandarma Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi'nin ulaştığı bir teyp kasetinin ardından 15 kişi hakkında soruşturma açıldı. Kaset, [ihaleyi kazanan] Demir Enerji şirketi üst düzey yöneticilerinin Kayseri Yamula Hidroelektrik Santrali [HES] için eski Devlet Bakanı ve Türkiye Elektrik Üretim İletim A.Ş.'nin [TEAŞ] Yönetim Kurulu Üyesi Birsel Sönmez'e rüşvet verdiği bilgisini içeriyordu.

Savcı Hakan Kızıllarlan'a göre, TEAŞ ve Enerji Bakanlığı bürokratlarınca iki ayrı çete oluşturuldu ve farklı şirketlerden işadamları da bu çeteye yardım etti. Kızıllarlan raporunda, Yamula dahil, en az yedi ihalede yolsuzluk yapıldığını ifade etti.¹⁰ Dava, 2012 yılına kadar devam etti ve bu süre zarfında mahkumiyet hükümleri dört kez bozuldu.¹¹

2001 yılında, skandal duyulduktan üç ay sonra istifa eden eski Enerji (Bakanı Cumhurbaşmer, 1 yıl 8 ay hapis cezası aldı ancak Türkiye Anayasa'sının 1999 yılında yürürlükten kaldırılan ve bu tür yolsuzluk suçları işleyenlerin şartlı tahliye edilebileceklerini dair bir hüküm uyarınca

cezası ertelendi. Eski Devlet Bakanı Birsal Sönmez ise 2009 yılında 3 yıl 4 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Bu iki eski bakanın haricinde de enerji sektöründe faaliyet gösteren resmi yetkililer ve iş adamları ihaleye fesat ve organize suç örgütleriyle bağlantılarından dolayı hapis cezasına çarptırıldı. Bu kişilerin arasında, [boru hattının bir bölümü inşa edecek olan Fernas'ın sahibi de dahil olmak üzere] daha sonra TANAP ihalelerini kazanan şirketlerin üst düzey yöneticileri de bulunuyordu. 2013'te Yargıtay cezaları, Türk Ceza Kanunu'nda 5 yıla kadar olan hapis cezalarını suç tarihinden 10 yıl sonra zamanaşımına uğradığını hükmeden bir maddesine dayanarak bozdu.¹²

Yerel mahkemelerce mahkum edilen bazı kilit kişiler:

- İbrahim Selçuk aracılık yapmaktan 1 yıl 7 ay hapis cezasına mahkum olmuştu. Aşağıda detaylı olarak ele alınan Mavi Hat Operasyonu'nda da aynı rolü oynadı.
- Muzaffer Nasıroğlu, eski AKP milletvekili Nezir Nasıroğlu'nun kuzeni ve TANAP'ın 375 klometrelik Ardahan-Erzurum bölümü inşa edecek olan Fernas'ın sahibi. Muzaffer Nasıroğlu, Mavi Hat Operasyonu'nda da hüküm giymişti.
- Yaşar Giregiz, Fernas İnşaat Genel Müdürü.
- Fuat Çelepçi, 1999-2005 yıllarında Botaş genel müdür yardımcısı ve yönetim kurulu üyesiydi. Şu anda Zorlu Enerji Doğal Gaz Grubu Genel Müdürü.

Mavi Hat Operasyonu

“Mavi Hat Operasyonu” 2007 yılında Botaş’ta yolsuzluk iddialarına üzerine açılan bir soruşturma. Sanıklar, iddianamede yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve üye olmak, örgüt kapsamında ihalelere fesat karıştırmak, rüşvet almak ve vermek, ve suç gelirlerini aklamak konularında soruşturuldu.

2006 yılında, Türkiye kamuoyu Mavi Hat Operasyonu’nu Botaş Başmüfettişi Metin Özbacı’nın intiharının ardından duymuştu.¹³

Özbacı, Botaş Genel Müdürlüğü’nde ruhsatlı silahı ile intihar etmişti. Hürriyet Gazetesi’ne göre, Özbacı intihar etmeden önce şirket içindeki yolsuzluklar hakkında bir dosya hazırlamıştı. Enerji Bakanlığı’na sunulan bu dosya, bazı şirket ve kurumlara maliyetlerinin altında gaz satarak Botaş’ın toplam 264 milyon ABD doları zarara uğratıldığını ifade ediyordu. Özbacı’nın dosyasına göre, Botaş’ta çalışan 160 kişiyi emekliliğe teşvik etmek için hak ettikleri tazminatın üç katı verildi ve daha sonra bu kişiler emekli olmalarına rağmen göreve geri döndüler.¹⁴

Aralarında eski Botaş Genel Müdür Vekili Rıza Çiftçi, eski Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Yardımcı Bekir Aksoy ve Limak Holding’in şu andaki Yönetim Kurulu Başkanı [ve Fenerbahçe Spor Kulübünü eski İkinci Başkanı] Nihat Özdemir’in bulunduğu 77 sanıklı dava Mayıs 2008’de görülmeye başlandı.¹⁵

Mavi Hat Operasyonu’ndaki kilit isim İbrahim Şelçuk’tu. Beyaz Enerji Operasyonu’na da adı karışan Selçuk, resmi yetkililer ve Botaş çalışanları

arasındaki yolsuzluk anlaşmalarında aracılık yapan bir üst düzey yöneticiydi.

Türk medyasında yer alan haberlere göre, Selçuk ve siyasetçiler arasındaki güçlü bağlar 1990'ların başlarında kurulmuştu.¹⁶ 1994 yılında Anavatan Partisi Ankara İl Başkan Yardımcısı oldu. 2001 yılında, Ezgi İnşaat şirketini (kurdu. Selçuk'un 2011 yılında ölen MİT'in üst düzey çalışanlarından Kaşif Kozinoğlu ve şu anda cinayet ve organize suçtan hapiste olan Alaattin Çakıcı ile ilişkileri olduğu da biliniyor.

2008 yılındaki Mavi Hat Operasyonu davası sırasında sanıkların telefon konuşma kayıtları delil olarak sunuldu. Kayıtlar, ihale almak isteyen şirketlerin Botaş bürokratlarına rüşvet verdiğini, lüks otellerde ağırladıklarını, odalarına seks işçisi yolladıklarını ortaya çıkardı.

9 Şubat 2008 tarihli Habertürk gazetesinde yer alan habere göre dönemin BOTAŞ Genel Müdür Vekili Rıza Çiftçi'nin bir Rus revüsüne götürülmesini isteyen İbrahim Selçuk, Ercüment Badoğlu adlı bir kişiyi aradı. Badoğlu konuşmayı "Biz AKP'liyiz, gibi laflardan sonra, biz barlara sazlara gidemiyoruz, sen de solcusun gidebilirsin. Arkadaşı misafir et, dediler" kelimeleriyle aktardı.¹⁷

2008 yılında açılan davada yerel mahkeme sanıkları 3 ile 52 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırdı. Ancak Mart 2016'da Yargıtay yerel mahkemenin kararını sanıklar hakkında eksik inceleme ve araştırma ve bazı sanıklara ek savunma hakkı verilmemesi gerekçeleriyle bozdu.¹⁸

Mavi Hat Operasyonu kapsamında verilen cezalarda ismi geçen projeler:

- Tuz su hattı yapım ihalesine fesat karıştırılması.
- orum kompresör istasyonu ihalesine fesat karıştırılması.
- İzmir-Nazilli doğal gaz boru hattı ihalesine fesat karıştırılması.
- Yunanistan ve Türkiye arasındaki doğalgaz su altı boru hattı ihalesinde rüşvet suçunun işlenmesi.
- anakkale an termik santrali projesinde rüşvet suçu işlenmesi.
- Tuz Gölü su kanalları ihalesine bağlı olarak Limak Holding'in Devlet Su İşleri'ndeki [DSİ] işlerinin görülmesi kapsamında rüşvet suçu işlenmesi.
- Bozüyük Loop Hattı ihalesine fesat karıştırılması.
- Koçoğlu İnşaat A.Ş.'nin Gördes Barajı işiyle ilgili rüşvet anlaşması yapması suçlaması.

Yargıtay, Limak Holding Yönetim Kurulu Başkanı Nihat Özdemir ve eski Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Yardımcı Bekir Aksoy'un da aralarında bulunduğu sanıklar hakkında beraat kararı verdi.

LİMAK HOLDİNG

Limak Holding,¹⁹ Eskişehir-Yunanistan sınırındaki Edirne'nin İpsala ilçesi arasındaki 459 kilometrelik boru hattı inşaatı ihalesini aldı. Boru hattı, Bilecik, Kütahya, Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve Tekirdağ'dan geçecek. Limak, boru hattının bu bölümünü inşa etmek için Hintli Punj Llyod şirketi ile ortaklık yapacak.

Temelleri 1976 yılında Limak İnşaat ile atılan Limak Şirketler Grubu inşaat, turizm, çimento, enerji, altyapı, havaalanı işletmeciliği ve operasyonları, liman işletmeciliği, gıda ve havacılık alanlarında faaliyetler gösteriyor. Limak Enerji Türkiye enerji ticareti piyasasındaki en büyük şirketlerden biri.²⁰

Limak, 2002 yılında AKP'nin iktidara gelmesiyle birlikte altın çağını yaşamaya başladı. Limak, 2004 yılında Türkiye tarihindeki en büyük özelleştirme ihalelerinden birine katıldı. Limak, 292 milyon ABD doları tutarındaki (dönemin tek alkol ve tütün ürünleri üreticisi ve dağıtıcısı) Tekel'in özelleştirilmesi ihalesini aldı.²¹ Limak, 2007 yılında Sabiha Gökçen Havaalanı'nın 20 yıllık işletme haklarını almak için 3.1 milyar ABD doları ödedi.²² 2010 yılında enerji dağıtım alanına giren Limak, 2011 yılında İskenderun Limanı'nı satın alarak liman işletmeciliği alanına da el attı.²³

2012 yılında Limak-Cengiz-Kolin konsorsiyumu Yusufeli barajı ve HES projesi ihalesini aldı. Proje tamamlandığında dünyanın en büyük üçüncü HES'i olacak. Buna ek olarak, aynı konsorsiyum Erdoğan'ın mega-projelerinden biri olan İstanbul'un üçüncü uluslararası havalimanı projesi ihalesini de kazandı. Yönetim Kurulu Başkanı Nihat Özdemir'in 2008'deki

Mavi Hat Operasyonu sırasında 30 yıla kadar hapsi istenmişti. Özdemir hakkında açılan dava yukarıda izah edildiği üzere düştü.

FERNAS ŞİRKETLER GRUBU

Fernas Grubu²⁴ alt yapı, endüstriyel tesis inşaatı, doğal gaz dağıtım, enerji, madencilik, turizm, alçı imalatı ve çimento imalatı gibi farklı alanlarda faaliyet gösteriyor. Fernas, petrol sondajı ile bilinen Batman'da kuruldu.

Fernas'ın sahibi ve eski AKP milletvekili Nezir Nazıroğlu'nun kuzeni Muzaffer Nasıroğlu Mavi Hat Operasyonu sanıklarındandı. Muzaffer Nasıroğlu 2 yıl 6 ay hapis cezası aldı ancak yukarıda izah edildiği üzere cezası 2013 yılında Yargıtay tarafından bozuldu.

Muzaffer Nasıroğlu aynı zamanda Beyaz Enerji Operasyonu'ndan yolsuzluk ve rüşvet alıp vermekten suçlu bulunmuş, 15 Şubat 2005 ve 7 Mayıs 2005 arası hapis yatmıştı.

TÜRKİYE - SONUÇ

Yukarıda anlatılan Türkiye enerji sektörünün en büyük iki yolsuzluk skandalı Beyaz Enerji Operasyonu ve Mavi Hat Operasyonu devlet ihalelerini kazanmak için rüşvet ve yolsuzluğa başvurulma potansiyelinin ne kadar yaygın olduğuna işaret ediyor. Her iki skandalda, Botaş çalışanları için Rus revüsü ayarlayan İbrahim Selçuk gibi, ortak kilit isimler yer alıyor.

Botaş'ın ilişkili olduğu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın üst düzey yetkilileri, Botaş'ın eski Genel Müdür Yardımcı Rıza Çiftçi, Limak Holding'in şu

andaki Yönetim Kurulu Başkanı Nihat Özdemir hakkında dava açılmış ve Fernas'ın sahibi Muzaffer Nasıroğlu yerel mahkemelerce yolsuzluktan hüküm almıştı. Daha sonra Yargıtay her iki yolsuzluk skandalının sanıkların çoğunu akladı ancak, telefon konuşması tapeleri de dahil olmak üzere, yolsuzluğu işaret eden delilerin büyük kısmı devlet kayıtlarında duruyor. Beyaz Enerji Operasyonu'nda yerel mahkeme tarafından suçlu bulunan Muzaffer Nasıroğlu sembolik bir süre hapis yattı.

TANAP'ın sözleşme yaptığı başlıca [kamu veya özel] şirketlerin tümü yönetimdeki AKP'ye yakın şirketler.

SONUÇLAR

Güney Gaz Koridorunun Avrupa'daki bölümlerinin inşaatını yapacak şirketleri konu alan bu kısa anlatımını ve bu projenin Azerbaycan ve Türkiye rejimlerinin işbirliğine bel bağladığı da göz önünde bulundurduğumuzda, projenin fizibilitesi ve kamu finansmanı kullanılması hakkında birçok soru işareti ortaya çıkıyor.

Avrupa Birliği Güney Gaz Koridoru projesini gözde projesi haline getirdi ve finansmanı için yüklü miktarlarda para ayırdı. Ama AB'ye bu projenin başarılı olacağı konusunda temin edilebilir mi? Aralarından bazılarının geçmişte birçok defa yolsuzluk ve organize suçlarla ilişki kurmakla suçlanmış olan bu şirketler projeyi gerçekleştirebilir mi?

Güney Gaz Koridoru birçok hükümet ve şirketin icraatlarına bağlı çok büyük bir proje. Avrupa Komisyonu tarafından bir Ortak Çıkarar Projesi olarak ele alınan proje, hızlandırılmış ruhsat ve finansmandan faydalanıyor. Bu raporda sunulan şirketlerin sicillerine bakıldığında, bu önceliklileri sağlamak akıllıca mı? Projede adı geçen şirketler hakkında detaylı bir değerlendirme yapılmasının gerekli olduğu görünüyor.

Projeye finansman sağlayan Avrupa kamu bankaları, proje bölümlerinin koordinasyonu için konsorsiyumlara ve projenin itinalı değerlendirmelerinin bir kısmı için hükümetlere güveniyor. AB bankaları hiçbir kör nokta kalmaksızın düzgün bir itinalı değerlendirme yapılması konusunda emin olabiliyorlar mı?

Sözleşmeler imzalanırken bu şirketlerin sicilleri fazla ciddiye alınmış gibi görünmüyor. Sicilinde yolsuzluk suçlaması yer alan bir şirket ne zaman ihtilaftan dolayı anlaşmadan çıkarılır? Raporumuz bunun cevabının asla

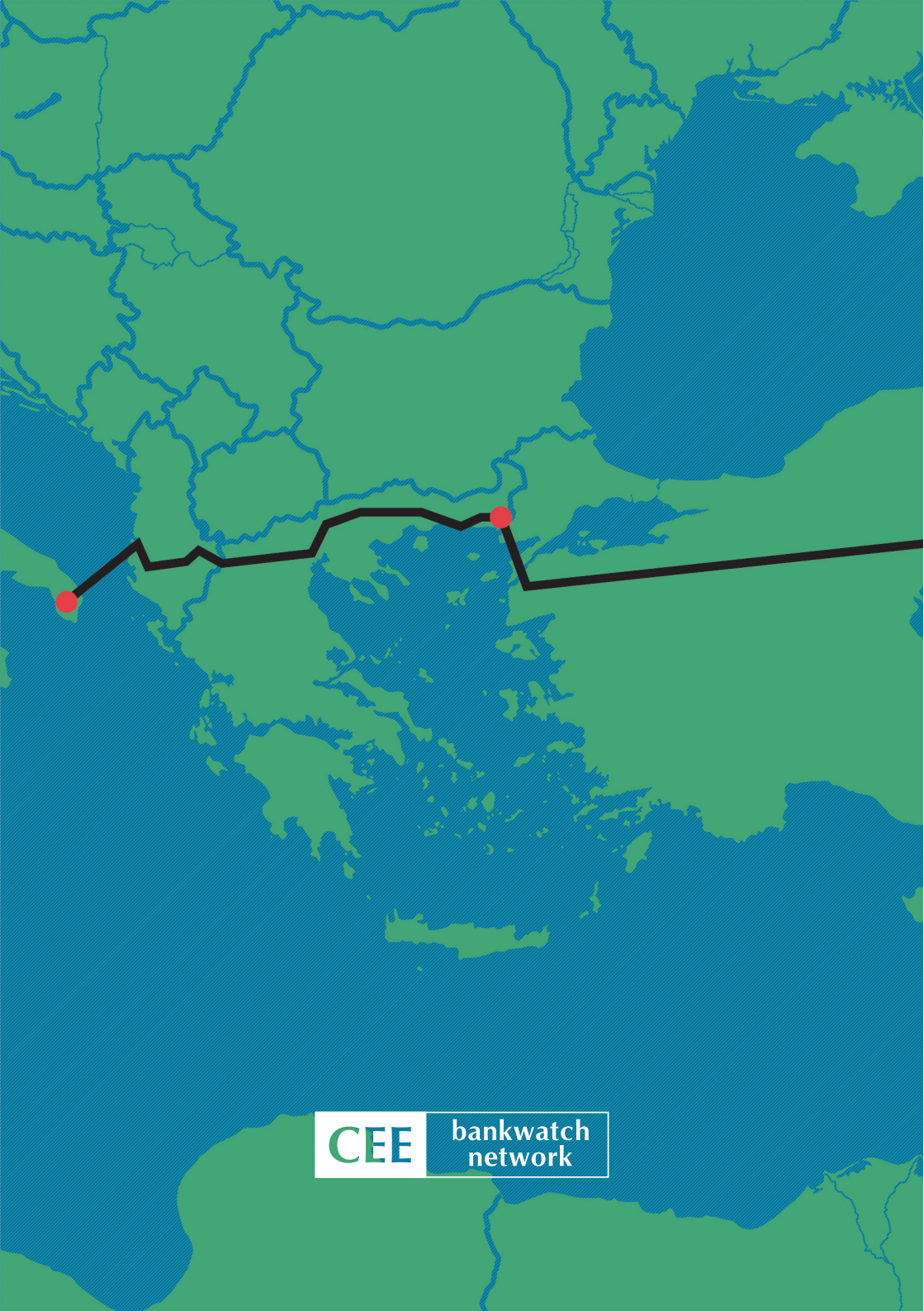
olduğunu ortaya koyuyor. AB parasının nasıl harcandığının başlıca garantörleri olarak AB bankaları bu görevi, Avrupalılara değil kendi hissedarlarına karşı sorumlu olan, TAP ve TANAP konsorsiyumlarına aktarmayı göze alamazlar. Güney Gaz Koridoru'nun hemen inşa edilmesi telaşı içindeki AB itinalı değerlendirmeden ödün verilmesini kabul etmiş görünüyor. Bu, ileride sorun olarak AB'nin karşısına çıkabilir. Avrupa'nın en önemli enerji projesi olarak tanımladığı proje geçmişte uygunsuz davranmış şirketlere emanet ediliyor. Bu riskli bir iş.

DIPNOTLARI

- 1 Eleştiriler arasında bu araştırmayı yaptırın Bankwatch, Counter Balance, E3G gibi STK'lar ve diğer çevre örgütleri bulunuyor. Bir eleştiri örneği için bkz. : https://www.e3g.org/docs/E3G_Energy_Security_and_the_Connecting_Europe_Facility_110914.pdf
- 2 <http://www.eud.org.tr/TR/Genel/BelgeGoster>
- 3 <http://www.tanap.com/media/press-releases/major-shareholder-in-the-project-of-the-century/>
- 4 <http://www.tanap.com/medya/basin-bultenleri/tanap-projesinin-48-kara-kesimi-boru-hatti-inaaatini-gerceklestirecek-firma-belirlendi/>
- 5 <http://www.tanap.com/media/press-releases/companies-to-construct-the-56-onshore-part-of-the-pipeline-are-determined/>
- 6 <http://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/1260933-fortune-500-listesi-aciklandi>
- 7 <http://www.tanap.com/media/press-releases/major-shareholder-in-the-project-of-the-century/>
- 8 <http://www.gasandoil.com/news/2001/06/ntc12242>
- 9 <http://www.hurriyet.com.tr/beyaz-enerji-operasyonu-kitap-oldu-5903119>
- 10 <http://arsiv.sabah.com.tr/2001/06/06/po4.html>
- 11 <http://www.timeturk.com/tr/2012/06/16/dugmeye-zaman-asimi-basti.html>
- 12 <http://www.star.com.tr/politika/beyaz-enerjide-orgut-zaman-asimina-ugradi-haber-810966/>
- 13 <http://www.milliyet.com.tr/botas-ta-intihar-yasam/haberdetayarsiv/17.11.2006/178241/default.htm>
- 14 <http://www.hurriyet.com.tr/mavi-hat-44-kisiyi-sardi-seks-de-karisti-7527061>
- 15 <http://www.hurriyet.com.tr/mavi-hat-operasyonu-davasi-basladi-8958921>
- 16 <http://www.hurriyet.com.tr/mavi-hat-44-kisiyi-sardi-seks-de-karisti-7527061>
- 17 <http://www.haberturk.com/yasam/haber/54979-biz-akplyiz-bara-revuye-gidemeyiz>
- 18 <http://aa.com.tr/tr/turkiye/yargitay-mavi-hat-davasinda-mahkumiyetleri-bozdu/531685>
- 19 http://www.limak.com.tr/home_page.aspx
- 20 <http://www.limak.com.tr/holding-company/About-us>
- 21 http://www.oib.gov.tr/duyuru/2005-04-05_ihale_sureci.htm
- 22 <http://www.hurriyet.com.tr/sabiha-gokcen-nefes-kesti-ipi-3-1-milyar-dolara-limak-grubugogusledi-6860076>
- 23 <http://www.limakports.com.tr/en/limakports/history>
- 24 <http://www.fernas.com.tr/>

CEE bankwatch
network